

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny z geografii w klasie 6-ej
oparte na Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa autorstwa Ewy Marii
Tuz i Barbary Dziedzic

Dział 1. Współrzędne geograficzne.

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

- rozumie pojęcia: równik, południk, równoleżnik, biegun północny, biegun południowy,
- potrafi wskazać na globusie równik i bieguny,
- wie, co to jest siatka kartograficzna,
- rozpoznaje południki i równoleżniki na mapie,
- potrafi odczytać współrzędne geograficzne w bardzo prostych przykładach (np. podanych przez nauczyciela),
- zna kierunki główne i potrafi je wskazać na mapie.

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

- wyjaśnia, czym są południki i równoleżniki oraz jak przebiegają,
- potrafi wskazać zwrotniki i koła podbiegunowe na mapie,
- wie, czym jest długość i szerokość geograficzna,
- potrafi odczytać współrzędne geograficzne z mapy w prostych przypadkach,
- potrafi wskazać na mapie punkt o zadanych współrzędnych (przy prostych wartościach),
- zna różnicę między południkiem zerowym a południkiem 180°.

Ocena dobra (4)

Uczeń:

- poprawnie definiuje długość i szerokość geograficzną,
- umie wyjaśnić, jak określa się położenie punktu na Ziemi przy pomocy współrzędnych,
- potrafi wskazać na mapie różne punkty o zadanych współrzędnych, również w mniej oczywistych przykładach,
- prawidłowo odczytuje współrzędne geograficzne punktów leżących w różnych częściach świata,
- rozumie różnicę między półkulą północną a południową oraz wschodnią i zachodnią,
- potrafi określić, na której półkuli leży dany punkt.

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

- samodzielnie formułuje definicje pojęć związanych ze współrzędnymi geograficznymi,
- potrafi określić współrzędne geograficzne dla dowolnego punktu na mapie topograficznej i ogólnogeograficznej,
- poprawnie wskazuje punkty na mapie na podstawie zadanych współrzędnych,
- potrafi obliczyć różnice szerokości i długości geograficznej między punktami,
- rozumie znaczenie południka 0° i południka 180° dla podziału kuli ziemskiej,
- umie wskazać praktyczne zastosowania współrzędnych geograficznych w życiu codziennym.

Ocena celująca (6)

Uczeń:

- samodzielnie posługuje się współrzędnymi geograficznymi w różnych układach map,
- potrafi wskazać obszary o określonych zakresach współrzędnych,
- umie wyznaczyć punkty leżące w zadanym przedziale szerokości i długości geograficznej,
- wykorzystuje współrzędne geograficzne do rozwiązywania złożonych zadań problemowych,
- analizuje mapy tematyczne, uwzględniając położenie geograficzne różnych obszarów,
- potrafi wskazać zależności między położeniem geograficznym a warunkami przyrodniczymi na świecie.

Dział 2. Ruchy Ziemi.

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

- wskazuje na globusie oś Ziemi, bieguny i równik,
- wie, że Ziemia porusza się wokół własnej osi i wokół Słońca,
- podaje czas trwania doby i roku,
- wie, że doba trwa 24 godziny, a rok 365 dni,
- rozpoznaje dzień i noc na podstawie ilustracji,
- potrafi wskazać kierunek wschodu i zachodu Słońca,
- korzysta z pomocy nauczyciela przy wykonywaniu prostych ćwiczeń.

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

- wyjaśnia, czym jest ruch obrotowy Ziemi,
- wymienia podstawowe następstwa ruchu obrotowego: powstawanie dnia i nocy, pozorna wędrówka Słońca,
- określa czas trwania pełnego obrotu Ziemi i obiegu wokół Słońca,
- wskazuje na mapie strefy oświetlenia Ziemi,
- rozpoznaje pory roku na schemacie ruchu obiegowego,
- potrafi korzystać z prostych ilustracji i map do wyjaśnienia omawianych zjawisk.

Ocena dobra (4)

Uczeń:

- wyjaśnia różnice między ruchem obrotowym a obiegowym Ziemi,
- opisuje następstwa ruchu obiegowego: zmienność pór roku, różnice długości dnia i nocy, zmiany wysokości górowania Słońca,
- wskazuje i opisuje strefy oświetlenia Ziemi oraz ich granice,
- określa daty przesilen i równonocy oraz wskazuje ich skutki dla długości dnia i nocy,
- potrafi obliczyć różnicę czasu słonecznego między dwoma punktami na Ziemi,
- posługuje się mapą i globusem w celu wyjaśnienia omawianych zagadnień.

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

- szczegółowo wyjaśnia mechanizm powstawania dnia i nocy,
- omawia zależność między nachyleniem osi Ziemi a zmianami pór roku,
- analizuje zmiany wysokości Słońca w różnych szerokościach geograficznych,
- potrafi wskazać zjawisko dnia i nocy polarnej oraz objaśnić ich przyczyny,
- wyjaśnia różnice czasu słonecznego i strefowego,
- posługuje się różnymi źródłami informacji geograficznej (mapy, wykresy, schematy).

Ocena celująca (6)

Uczeń:

- samodzielnie wyciąga wnioski na podstawie danych liczbowych, wykresów i map,
- potrafi powiązać ruch Ziemi z innymi zjawiskami, np. zmianą klimatu w różnych strefach,
- wyjaśnia zjawiska takie jak przesunięcie daty w okolicach linii zmiany daty,
- oblicza czas w różnych strefach czasowych na podstawie długości geograficznej,
- prezentuje własne obserwacje dotyczące wschodów i zachodów Słońca, długości dnia, wysokości Słońca,
- wykonuje samodzielnie proste doświadczenia lub projekty dotyczące ruchów Ziemi.

Dział 3. Środowisko przyrodnicze i ludność Europy.

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

- wskazuje na mapie Europę i jej granice,
- rozpoznaje na mapie główne regiony fizycznogeograficzne Europy (np. góry, niziny, wyżyny),
- zna pojęcia: kontynent, półwysep, wyspa, cieśnina,
- wymienia przynajmniej **3 największe rzeki i 3 największe jeziora Europy**,
- wskazuje na mapie położenie Polski w Europie,
- wymienia kilka państw sąsiadujących z Polską,
- wie, że Europa jest zróżnicowana pod względem klimatu i ludności, ale nie potrafi szczegółowo wyjaśnić przyczyn,
- potrafi odczytać proste informacje z mapy tematycznej.

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

- wskazuje na mapie główne pasma górskie Europy (np. Alpy, Karpaty, Pireneje, Apeniny),
- potrafi podać przykłady największych rzek, jezior i wybrzeży Europy,
- zna strefy klimatyczne Europy i umie wskazać je na mapie,
- wymienia najważniejsze typy krajobrazów Europy (np. śródziemnomorski, górski, niziny),
- zna największe państwa Europy i ich stolice,
- potrafi wskazać obszary o dużym i małym zaludnieniu na mapie,
- wymienia główne przyczyny zróżnicowania zaludnienia (np. warunki przyrodnicze, historia, gospodarka),
- korzysta z prostych map i potrafi odczytać dane z legendy.

Ocena dobra (4)

Uczeń:

- wyjaśnia zależności między ukształtowaniem powierzchni a klimatem Europy,
- wskazuje na mapie ważniejsze rzeki, jeziora, półwyspy, wyspy, pasma górskie oraz niziny Europy,
- charakteryzuje główne typy klimatu w Europie i podaje przykłady roślinności typowej dla poszczególnych stref,
- omawia cechy środowiska przyrodniczego różnych regionów Europy,
- wskazuje czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności (np. klimat, dostęp do morza, warunki glebowe),
- odczytuje dane statystyczne dotyczące gęstości zaludnienia,
- potrafi wskazać na mapie największe aglomeracje miejskie Europy,
- korzysta z atlasu i różnych źródeł informacji geograficznej.

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

- szczegółowo charakteryzuje środowisko przyrodnicze Europy, wskazując zależności między elementami środowiska,
- porównuje warunki klimatyczne, glebowe i wodne w różnych częściach kontynentu,
- analizuje przyczyny zróżnicowania roślinności i gleb w Europie,
- wyjaśnia wpływ środowiska naturalnego na rozwój osadnictwa i gospodarki,
- interpretuje różne mapy tematyczne (np. klimatyczne, roślinności, glebowe, zaludnienia),
- potrafi omówić rozmieszczenie głównych języków, religii i grup etnicznych Europy,
- dostrzega związki między historią Europy a rozmieszczeniem ludności,
- posługuje się różnymi źródłami informacji, potrafi analizować wykresy i diagramy.

Ocena celująca (6)

Uczeń:

- samodzielnie wyszukuje i prezentuje dodatkowe informacje o środowisku przyrodniczym i ludności Europy,
- analizuje złożone zależności między klimatem, rzeźbą terenu, wodami a działalnością człowieka,
- porównuje środowisko przyrodnicze Europy z innymi kontynentami,
- przedstawia przyczyny i skutki migracji ludności w Europie, posługując się aktualnymi danymi,
- potrafi wykonać proste opracowania graficzne (np. wykresy, diagramy, mapy tematyczne) na podstawie danych statystycznych,
- uczestniczy w dyskusjach i projektach związanych z ochroną środowiska Europy,
- rozwiązuje zadania problemowe wymagające analizy kilku źródeł informacji.

Dział 4. Gospodarka Europy.

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

- wymienia podstawowe sektory gospodarki: rolnictwo, przemysł, usługi,
- wskazuje na mapie Europy co najmniej 3 kraje o rozwiniętym przemyśle,
- podaje przykłady surowców mineralnych występujących w Europie,
- wie, czym jest rolnictwo i potrafi podać jeden przykład uprawy oraz hodowli w Europie,
- rozpoznaje na mapie najważniejsze obszary przemysłowe i rolnicze,
- wie, że kraje Europy różnią się poziomem rozwoju gospodarczego.

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

- wyjaśnia, czym zajmują się poszczególne sektory gospodarki,
- potrafi wskazać na mapie Europy najważniejsze ośrodki przemysłowe (np. Zagłębie Ruhry, Donbas),
- wymienia co najmniej 3 kraje o dużym znaczeniu gospodarczym w Europie,
- podaje przykłady produktów rolnych typowych dla wybranych regionów Europy,
- zna podstawowe przyczyny różnic w poziomie rozwoju gospodarczego państw europejskich,
- wie, jakie znaczenie ma transport i turystyka w gospodarce Europy.

Ocena dobra (4)

Uczeń:

- analizuje mapy tematyczne przedstawiające rozmieszczenie przemysłu, rolnictwa i usług w Europie,
- wskazuje zależność między warunkami naturalnymi a rodzajem upraw i hodowli,
- porównuje poziom rozwoju gospodarczego różnych krajów Europy na podstawie danych statystycznych,
- potrafi podać przykłady krajów specjalizujących się w określonych gałęziach przemysłu (np. Niemcy – motoryzacja, Norwegia – ropa naftowa),
- wyjaśnia, jak globalizacja wpływa na gospodarkę państw europejskich,
- zna największe porty morskie, lotniska i szlaki transportowe Europy.

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

- interpretuje wykresy, diagramy i dane statystyczne dotyczące gospodarki Europy,
- ocenia wpływ uwarunkowań przyrodniczych i historycznych na rozwój poszczególnych sektorów gospodarki,
- wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gospodarczego między Europą Zachodnią, Wschodnią i Północną,
- analizuje znaczenie Unii Europejskiej w rozwoju gospodarczym kontynentu,
- potrafi wskazać zależności między rozwojem transportu, turystyki i handlu,
- potrafi omówić wybrane problemy gospodarcze Europy (np. bezrobocie, migracje zarobkowe).

Ocena celująca (6)

Uczeń:

- samodzielnie wyszukuje, analizuje i interpretuje informacje dotyczące gospodarki Europy z różnych źródeł,
- opracowuje krótką prezentację, referat lub plakat na temat wybranego zagadnienia gospodarczego Europy,
- porównuje gospodarkę Europy z gospodarką innych kontynentów, wskazując podobieństwa i różnice,
- potrafi wskazać i omówić aktualne wyzwania gospodarcze Europy (np. transformacja energetyczna, cyfryzacja, migracje),
- potrafi wskazać zależności między rozwojem gospodarczym a ochroną środowiska,
- wykazuje zainteresowanie tematyką gospodarczą, bierze aktywny udział w dyskusjach i pracach projektowych.

Dział 5. Sąsiedzi Polski.

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

- wskazuje na mapie kraje sąsiadujące z Polską,
- zna nazwy stolic sąsiadów Polski,
- potrafi wskazać położenie Polski na mapie Europy,
- wymienia podstawowe informacje o jednym wybranym sąsiedzie (np. stolica, powierzchnia, język urzędowy),
- rozpoznaje flagi kilku państw sąsiadujących z Polską,

- odczytuje z mapy granice Polski i jej sąsiadów.

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

- wymienia wszystkie państwa sąsiadujące z Polską,
- wskazuje na mapie granice lądowe i morskie Polski,
- zna kierunki geograficzne, w których położeni są sąsiedzi Polski,
- podaje podstawowe cechy geograficzne wybranych państw (np. ukształtowanie terenu, klimat, główne rzeki),
- wymienia główne formy współpracy Polski z sąsiadami (np. handel, turystyka),
- odczytuje proste dane statystyczne z tabeli lub wykresu dotyczące państw sąsiadujących.

Ocena dobra (4)

Uczeń:

- omawia położenie geograficzne wszystkich sąsiadów Polski,
- porównuje wielkość powierzchni i liczby ludności Polski z wybranymi sąsiadami,
- wskazuje na mapie najważniejsze miasta sąsiadów Polski,
- opisuje główne cechy przyrodnicze wybranych państw (np. rzeźba terenu, klimat, zasoby naturalne),
- wyjaśnia znaczenie współpracy Polski z sąsiadami w ramach Unii Europejskiej,
- analizuje mapy tematyczne dotyczące krajów sąsiadujących.

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

- charakteryzuje wszystkich sąsiadów Polski pod względem geograficznym, gospodarczym i kulturowym,
- wyjaśnia wpływ położenia Polski na jej kontakty z sąsiadami,
- interpretuje złożone dane statystyczne (np. wykresy, diagramy, mapy tematyczne) dotyczące gospodarki i ludności państw sąsiadujących,
- porównuje warunki przyrodnicze i gospodarcze wybranych krajów sąsiadujących z Polską,
- wyjaśnia różnice w poziomie rozwoju gospodarczego poszczególnych sąsiadów,
- analizuje zależności między przyrodą a działalnością człowieka w krajach sąsiadujących.

Ocena celująca (6)

Uczeń:

- przedstawia pogłębioną analizę wybranego kraju sąsiadującego z Polską, uwzględniając aspekty historyczne, przyrodnicze, gospodarcze i społeczne,
- wyszukuje i prezentuje dodatkowe informacje spoza podręcznika na temat sąsiadów Polski,
- interpretuje dane z różnych źródeł (mapy, zdjęcia satelitarne, wykresy, statystyki), łącząc je w logiczne wnioski,
- potrafi wskazać i uzasadnić podobieństwa oraz różnice kulturowe między Polską a sąsiadami,
- przygotowuje krótką prezentację lub projekt dotyczący jednego z państw sąsiadujących z Polską,
- potrafi powiązać położenie geopolityczne Polski z jej rolą w regionie Europy Środkowej.

Katarzyna Piotrowska-Bluz